



How Adam Created Fire, Havdalah and Hanukkah

Rabbi Elie Lehmann – lehmann@hadar.org

Hadar's Manger Winter Learning Seminar 5783/2023

Source 1) Talmud Bavli Avodah Zarah 8a

Rav Ḥanan bar Rava says: Kalenda is celebrated during the eight days after the winter solstice, and Saturnalia is celebrated during the eight days before the winter solstice...

The Sages taught that during the first winter, Adam, the first man, grew afraid. He saw the nights getting longer and the days, gradually, getting shorter.

With no knowledge of the cycles of the world or the nature of seasons, Adam reached the conclusion: The world was being destroyed because of his sins. The days would continue to get shorter and eventually there would be no light left at all. Eventually, he calculated the world would return to a state of pre-creation and primordial chaos, and this would be the death that was decreed upon him from heaven. Adam arose and sat for eight days fasting and praying, hoping to avert the world's destruction.

On the ninth day, however, the day of the winter solstice, the day was slightly longer than it had been the day before. As Adam watched, the days continued to grow longer, and the nights shorter. Adam realized, at this point, that what he had assumed was a punishment for his sins was actually nature—the way of the world. In celebration, Adam marked the next eight days as holidays (*yamim tovim*).

The following year, we are told, Adam celebrated for sixteen days: the eight days he had fasted during the first year when he thought the world was being destroyed as well as the eight days he celebrated when he realized the world and the light would endure.



Adam established these festivals for the sake of Heaven, but others established them for idolatry.

(1) עבודה זרה ח' א

גמ' אמר רב חנן בר רבא קלנדא ח' ימים אחר תקופה, סטרנורא ח' ימים לפני תקופה; וסימנך (תהלים קלט, ה) אחור וקדם צרתני וגו'

ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך אמר אוי לי שמא בשביל שסרחת עולם חשוך בעדי וחוזר לתוהו ובוהו, וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים. עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה].

כיון שראה תקופת טבת וראה יום שמאריך והולך, אמר מנהגו של עולם הוא. הלך ועשה שמונה ימים טובים. לשנה האחרת עשן לאלו ולאלו ימים טובים - הוא קבעם לשם שמים והם קבעום לשם עבודת כוכבים.

Source 2) Midrash Bereshit Rabbah 11:2

Rabbi Yehudah son of Rabbi Simon said : The light that the Holy Blessed One created on the first day, a person could see with it from one end of the universe to the other. Once God saw the perverse actions of the people of the generation of the flood and the generation of the dispersion, God got up and hid this light, and reserved it for the righteous in the future...

Rabbi Levi said in the name of Rabbi Z'eira: That light served for thirty-six hours, twelve hours on the eve of Shabbat, twelve hours of the night of Shabbat, and the twelve hours of Shabbat [day]. When the sun began to set on Saturday evening, the darkness became palpable and Adam became frightened and exclaimed "Surely darkness comes to bruise/conceal me" (יְשׁוּפְנִי; Psalm 139:11); perhaps the one of whom it is said, 'They shall strike (יְשׁוּפְךָ) at your head, And you shall strike (תְּשׁוּפְנִי) at their heel.' (Genesis 3:15) will come to attack me?"

What then happened? God provided for Adam two flint stones, which he struck together creating fire. Adam then made a blessing as it is written, "The night was light for my sake" (Psalm 139:11). What words of blessing did he use? Blessed is the One who creates the lights of fire (*Borei m'orei ha'eish*). This is consistent with the opinion of Shmuel, for Shmuel said: "Why do we recite a blessing over light at the end of Shabbat? Because then it was first created."



(2) בראשית רבה י"א

אמר רבי יהודה בר רבי סימון, אור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון, אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שהסתכל הקדוש ברוך הוא באנשי דור המבול ובאנשי דור הפלגה שמעשיהן מקלקליו, עמד וגנזה והתקינה לצדיקים לעתיד לבוא. ומנין שגנזה, שנאמר (איוב לח, טו): וימנע מרשעים אורם וזרוע רמה תשבר. ומנין שהתקינה לצדיקים לעתיד לבוא, שנאמר (משלי ד, יח): וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום.

רבי לוי בשם רבי זעירא אמר, ל"ו שעות שמשה אותה האורה, שנים עשר של ערב שבת, ושנים עשר של לילי שבת, ושנים עשר של שבת. כיון ששקעה החמה במוצאי שבת התחיל החשך מממשמש ובא ונתירא אדם הראשון, שנאמר (תהלים קלט, יא): ואמר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני, אותו שכתוב בו (בראשית ג, טו): הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב, בא להזדווג לי,

מה עשה הקדוש ברוך הוא, זמן לו שני רעפים והקישן זה לזה ויצא מהן אור וברך עליה, הדיא הוא דכתיב: ולילה אור בעדני. מה ברך עליה, בורא מאורי האש. אתיא כשמואל, דאמר שמואל מפני מה מברכין על האור במוצאי שבת, מפני שהיא תחלת ברייתה.

(3) כל בו מ"א: יג-יד

...ויש הגדה אחר על אדם הראשון שכשראה שחשך היום במוצאי שבת אמר אוי לי שבשבילי שסרחתי עולם חשך בעדי ונתן הקדוש ברוך הוא בינה בלבו ונטל שני רעפים והכישן זו בזו ויצא מהן אור וברך עליו ונסתכל בגופו וראה עצמו ערום לבד הצפרנים ועל זה יש שנהגו להסתכל בצפרנים כשמברכין על האור.

ולפיכך מברכין במוצאי שבת על האור היוצא מן האבנים לפי שהוא כעין תחלת ברייתו כמו שכתבנו. לפי שהיה תחלת ברייתו במוצאי שבת מברכין עליו במוצאי שבת ועוד היה נאסר בכל יום השבת ועכשו הותר.

וכיון שברך עליו במוצאי שבת שוב אין צריך לברך עליו כל השבוע כמו שמברכין בכל שאר הנאות ברכת הנהנין לפי שאין הפסק להנאתו שכל היום הוא צריך לאפות ולבשל בו ולחמם כנגדו. וכיון שכן אין אדם מסיח דעתו ממנו. אבל על הבשמים צריך לברך כל פעם ופעם שיריח בהן שכשיפסוק הריח תפסק הנאתו.

Source 4) Sefat Emet, Hanukkah 1900

It is in the Rokei'ah (R. Elazar of Wurms) that the 36 candles we light on Hanukkah parallel the 36 hours for which the original light of the six days of creation shone, before it was hidden away.

If this is so, then it appears that each Hanukkah candle draws from the hidden light of creation and gives light in great darkness, as our Sages hinted with their description of



the hidden as a light which shone from one end of the world to the other. There is no hiddenness or obscurity before this light.

(4) שפת אמת - בראשית - לחנוכה - שנת תרס"א

איתא ברוקח כי הל"ו נרות דחנוכה מול הל"ו שעות שהאיר אור הגנוז בששת ימי בראשית ע"ש.
א"כ נראה שנה חנוכה הוא מאור הגנוז והוא מאיר בתוך החושך הגדול זהו שרמזו שמאיר מסוף
העולם ועד סופו שאין העולם וסתר עומד נגד זה האור

Source 5) Parker Palmer, "There Is A Season," The Impossible Will Take Awhile: Perseverance and Hope in Troubled Times

When we so fear the dark that we demand light around the clock, there can be only one result: artificial light that is glaring and graceless, and beyond its borders, a darkness that grows ever more terrifying as we try to hold it off. Split off from each other, neither darkness nor light is fit for human habitation. But if we allow the paradox of darkness and light to be, the two will conspire to bring wholeness and health to every living thing.

Source 6) from *Hope in the Dark*, by Rebecca Solnit

To hope is to gamble. It's to bet on the future, on your desires, on the possibility that an open heart and uncertainty is better than gloom and safety...

I say all this to you because hope is not like a lottery ticket you can sit on the sofa and clutch, feeling lucky. I say this because hope is an ax you break down doors with in an emergency; because hope should shove you out the door, because it will take everything you have to steer the future away from endless war, from the annihilation of the earth's treasures and the grinding down of the poor and marginal. Hope just means another world might be possible, not promised, not guaranteed. Hope calls for action; action is impossible without hope. At the beginning of his massive 1930s treatise on hope, the German philosopher Ernst Bloch wrote, "The work of this emotion requires people who throw themselves actively into what is becoming, to which they themselves belong." To hope is to give yourself to the future, and that commitment to the future makes the present inhabitable.

